

Folketingets sekretariat
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

17. august 2011

Vedlagt fremsendes i 30 eksemplarer henvendelse til Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg.

Henvendelsen skal ses i sammenhæng med det fælles foretræde som Jammerbugt Kommune og landmandsgruppen har i Miljø- og Planlægningsudvalget torsdag den 25. august 2011,

Venlig hilsen

Kopi til:

Økonomi- og erhvervsminister Brian Mikkelsen, miljøminister Karen Ellemann, fødevareminister Henrik Høegh samt til borgmester Mogens Gade og miljøudvalgsformand Jens Chr. Colding, Jammerbugt Kommune

17. august 2011

Skal miljøkrav have karakter af en 'de facto ekspropriation'?

Landbruget i Jammerbugt Kommune, der er en del af oplandet til Limfjorden, belastes økonomisk og driftsmæssigt urimelig hårdt af de miljøkrav, der foreslås i udkastet til oplandets vandplan. En aktuel økonomisk analyse fra Landbrug og Fødevarer viser, at landmænd i Limfjordsregionen med de ca. 20% landbrugsarealet vil opleve kravene som en "de facto ekspropriation" af deres bedrift.

Midt i den økonomiske krise, der fortsat udvikler sig i en ubehagelig og meget negativ retning, er det ikke rimeligt, at man på grundlag af en yderst tvivlsom reduktionsopgørelse, pålægger erhvervet drifts- og omkostningsmæssige vilkår, der får den slags uhyggelige konsekvenser!

I den økonomisk kritiske situation, er det nødvendigt med initiativer, der kan forbedre landbrugets rammevilkår – også i Limfjordsregionen. Landbruget er et kapitalintensivt erhverv, der rammes hårdt ikke blot af den økonomiske krise, men også af de drifts- og omkostningsmæssige vilkår, der er et resultat af regionens vandplan.

Vi har brug for rammevilkår, der kan bidrage til at få brudt den negative spiral, som erhvervet både økonomisk og finansielt er inde i øjeblikket og som betyder fortsat faldende kreditværdighed og forsat stigende vanskeligheder med at få finansieret løbende drift og investeringer, der skal kunne bidrage til øget vækst, beskæftigelse og velfærd – også i de lokalsamfund, vi er en del af.

Som et bidrag til forbedring af rammevilkårene opfordres Folketinget til foretage følgende ændringer i forslaget til vandplan for Limfjorden.

1. I lyset af en yderst tvivlsom reduktionsopgørelse bør man ændre nogle af de virkemidler, er foreslået/besluttet for landbruget i oplandet til Limfjorden. De vintergrønne marker bør genindføres i stedet for de tabgivende efterafgrøder. Kravene om kvotereduktion samt forbud mod jordbearbejdning og pløjning af fodergræsmarker i visse perioder bør samtidig ophæves. Løsningen går ud på at finde gode miljømæssige alternativer, der kan bidrage til at forbedre de økologiske forhold i Limfjorden uden at belaste erhvervet med yderligere store tab og omkostninger.
2. En yderligere reduktion af N- belastningen i Limfjorden, må ske ved, at staten genetablere de stenrev, der er fjernet og som er en afgørende faktor for at opnå de ønskede økologiske forbedringer i fjorden jf. den 3 år gamle rapport fra DMU/DHI om "Stenrev i Limfjorden". Et stenrev på blot 2 km² i fjorden kan nedsætte behovet for kvælstofreduktion fra oplandet med 800 - 1.000 tons/år vel at mærke som en engangsinvestering med varig effekt. Forslaget om, at landbruget skal pålægges en yderligere reduktion i kvælstofafstrømningen fra oplandet, påfører kun erhvervet yderligere store årlige tab og omkostninger, uden at man opnår de ønskede økologiske forbedringer i Limfjorden.
3. Med stigende risiko for skybrud og ekstremnedbør, bør man politisk vælge løsninger, der understøtter befolkningens behov for at sikre sig imod oversvømmelser af boliger, marker og afgrøder og tab af store samfundsmæssige værdier. Derfor er det helt afgørende, at man ikke politisk nedprioriterer vedligeholdelsen af de danske vandløb og at man også undlader at stille økonomiske ressourcer til rådighed for en sådan nedprioritering. Folketinget bør

forlange, at alle vandløb bliver klassificeret på grundlag af EU's retningslinjer, sådan som de er beskrevet i EU Guidance Document no. 4. Det er blevet oplyst, at 95 % af vandløbene i Holland er udpeget som stærkt modificerede. I Nordtyskland er det over halvdelen. I Limfjordsregionen kun 8 %, hvilket skyldes, at bestemmelserne om stærkt modificerede vandområder her er anvendt i sammenhæng med bl.a. bysamfund og ikke i sammenhæng med dræning af landbrugsarealer. Folketinget opfordres til sikre, at man ikke fravælger dræning af landbrugsjord som kriterium ved klassificeringen af danske vandløb. Har vi ikke sikkerhed for at kunne dyrke jorden på grund af oversvømmelse og forsumpning af jorden, er grundlaget for at forsætte landbrugsproduktionen og sikre kreditværdigheden ikke til stede. Inden vandplanen godkendes, bør Folketinget sikre sig, at der ikke er tale om overimplementering i forhold til EU jf. den politiske aftale om "Landbrugets udviklingsmuligheder"

4. Folketinget bør ikke fastsætte bindende retningslinjer i vandplanen for hvor og i hvor mange vandløb, der skal gennemføres reduceret/ophør af vandløbenes vedligeholdelse og foretages vandløbsrestaureringer. Den beslutning bør man overlade til den enkelte kommune. I en tid med stigende risiko for ekstremnedbør og risiko for oversvømmelser, bør det udelukkende være kommunens kompetence at fastlægge bestemmelserne om vedligeholdelsen og sikre de hensyn der skal tages til lokale afvandingsbehov. Kommunen kender reguleringsmulighederne og har forudsætningerne for i samarbejde med de berørte borgere at finde fornuftige løsninger og kan vurdere konsekvenserne for borgerne og erhvervslivet.
5. En ikraftsættelse af loven om randzoner bør suppleres med bestemmelser, der giver kommunerne lovhjemlet adgang til at godkende etablering af minivådområder til afløsning både af de 10 meter brede randzoner langs vandløb og de i vandplanen foreslåede standardindsatskrav.
6. For at forbedre data og videngrundlaget, er der et stort behov for eksakte og kvalificerede opgørelser, der dokumenterer afstrømningen af næringsalte til Limfjorden. Vi støtter initiativet om at få gennemført måleprogrammer bl.a. i tilknytning til de store pumpestationer i Jammerbugt Kommune, der sikrer afvandingen af meget store arealer.

Med håbet om en velvillig behandling af forslagene

Venlig hilsen på vegne af

-
1. Martin Gregersen, Rævhedvej 41, 9440 Aabybro
 2. Lars Jørgen Larsen, Omfartsvejen 1, Kaas, 9490 Pandrup
 3. Niels Erik Larsen, Søndergaardsvej 35, Fristrup, 9440 Aabybro,
 4. Lars Dam - Jensen, Aastrupvej 61, 9440 Aabybro
 5. Mogens Kristiansen, Tranumvej 180, Birkelse, 9440 Aabybro
 6. Johnny Madsen, Rævhedevej 33, 9440 Aabybro
 7. Jørgen Skeel, Kammerherrensvej 49, 9440 Aabybro
 8. Carsten Søborg, Tranumvej 22, Birkelse, 9440 Aabybro
 9. Per Østerrøgdild, Fristrupvej 6, 9460 Brovst
 10. Kristian Østergaard, Gl. Landevej 150, Ryaa, 9440 Aabybro

Vedlagt:

Økonomisk analyse af 9. august 2011 fra Landbrug & Fødevarer

"Stenrev i Limfjorden – En anden måde at nå miljømålene på", af Flemming Møhlenberg, DHI

Limfjordsområdet hårdt ramt af vandplanerne

Vandplaner - status

En nødvendig ændring

I den første offentliggørelse af vandplanerne - den såkaldte tekniske forhøring fra 14. januar 2010 - var der lagt op til, at landbrugets udledning af kvælstof inden udgangen af 2015 skulle reduceres med i alt 19.000 tons. Reduktionen var fordelt med 9.000 tons, hvor der blevet peget på en række konkrete virkemidler, og 10.000 tons, der skulle reduceres via etablering af et markedssystem for omsættelige markedskvoter. Der blev ikke peget på konkrete virkemidler for reduktionen med de sidste 10.000 tons kvælstof, andet end at reduktionen altså skulle ske ved brug kvoter.

Det er ikke så mærkeligt, at der ikke kunne peges på konkrete virkemidler for de 10.000 tons. Landbrugets kvælstofoverskud er allerede kraftigt reduceret, og med reduktionen på yderligere 9.000 tons er stort set alle muligheder på kort sigt udtømt.

Selv de reduktionskrav der er fastlagt på kort sigt vil være en stor økonomisk belastning for landbruget i Limfjordsregionen, hvilket taler for at finde alternative løsninger for landbruget i oplandet.

Omsættelige markedskvoter løser ikke dette problem. For det første er omsættelige kvoter slet ikke egnet til at løse en miljøudfordring, som er så geografisk i sin natur. For det andet skal de tekniske muligheder være til stede, hvis kvoterne skal have nogen effekt. Hvis der ikke er mulighed for at leve op til kravene på anden måde, må landmanden indskrænke sin produktion med deraf følgende alvorlige konsekvenser for samfundsøkonomien.

Efter en kortlægning af, at vore nabolandes planer for indfasning af kravene i vandrammedirektivet, blev den sidste del af kravet - reduktionen på 10.000 tons - i februar i år udskudt til 2027.

Limfjordsområdet hårdt ramt

Udfordringer i Danmark

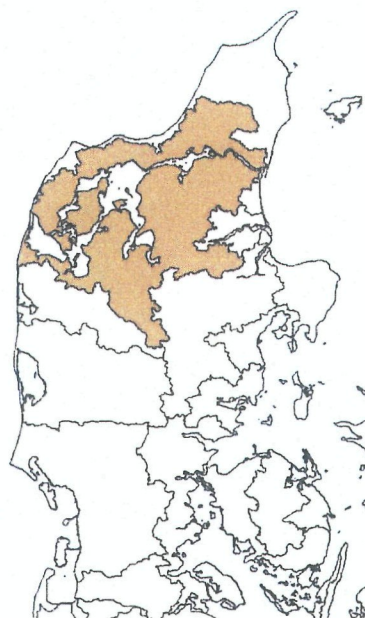
Danmark er på mange måder et vandrigt land. Kystlinjen hører til Europas længste med sine over 7.000 km., hvilket skyldes de mange øer, søer og fjorde. Der findes over 100.000 søer og over 65.000 km vandløb.

Den konkrete virkelighed

Diversiteten, kombineret med en geografisk differentieret husdyrbestand, bevirker, at de økonomiske konsekvenser af vandplanerne rammer skævt. Konsekvenser vil være, at mange landmænd i områder med store reduktionskrav reelt vil opleve en 'de facto ekspropriation' af deres bedrifter.

En videreførelse af produktionen vil i praksis være umulig, fordi arealtilliggende er så hårdt beskåret, at størrelsesøkonomien i husdyrproduktion ikke længere er til stede. Det vil i praksis betyde, at allerede foretagne investeringer i produktionsapparatet ikke længere kan udnyttes fuldt ud, hvilket kan medføre konkurs.

De fleste af de 23 vandplaner rammer hårdt. I dette notat er der imidlertid udelukkende fokuseret på Limfjordsområdet:

Limfjordsområdet skal reducere mest

I Limfjordsområdet udgør den del af reduktionen, der på landsplan svarer til de 9.000 tons, et krav på 2.178 tons, mens den del af reduktionen, der svarer til de 10.000 tons på landsplan, udgør et krav på 3.775 tons årligt.

Selv om de beskæftigelsesmæssige konsekvenser af den første del af reduktionen på 2.178 ton overordnet set vurderes at være marginale, vil mange landmænd i Limfjordsregionen opleve meget store økonomiske tab som følge heraf.

Risiko for tab af 5.300 jobs

Dertil kommer, at en reduktion på yderligere 3.775 tons vil medføre *alvorlige* beskæftigelsesmæssige og økonomiske konsekvenser. Beregningerne viser således, at 2.000 jobs i landbruget ville forsvinde i kommunerne i Limfjordsområdet, og at yderligere 3.300 jobs i afledte sektorer ville gå tabt, så der i alt ville forsvinde 5.300 arbejdspladser i Limfjordsområdet.

Økonomiske konsekvenser (Limfjorden)

	antal beskæftigede				Værditilvækst	Eksport
	Primær	Forarbejdning	Afledte	I alt	mio. kr.	
Kvæg	1.200	700	900	2.800	1.000	900
Svin	700	800	600	2.100	1.000	1.000
Øvrige	100	200	100	400	200	100
I alt	2.000	1.700	1.600	5.300	2.200	2.000

Anm.: Afrundede tal
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Nationale konsekvenser

Samlet risiko for tab af
12.200 arbejdspladser

De mest følsomme områder, som f.eks. Limfjordsområdet og Lillebælt/Jylland, skal reducere relativt meget kvælstof, men der vil være alvorlige konsekvenser i hele landet.

Der er foretaget en beregning af de samfundsøkonomiske konsekvenser af reduktionskravet på de resterende 10.000 tons i recipienten, hvor reduktionsfordelingen er fastholdt ved de omsættelige markedskvoter, som blev skitseret i den tekniske forhøring.

Det betyder, at kvoterne er geografisk fastholdt på samme niveau, således at den samlede reduktion for landbruget er omkring 19.000 tons kvælstof i recipienten.

En sådan udmøntning vil for mange landmænd betyde, at der ikke længere er økonomisk grundlag for videre drift. Samlet set vil de 23 vandplaner alt andet lige som oprindeligt planlagt betyde et tab af 12.200 arbejdspladser fra Danmark. Alene i forarbejdningssektoren (slagterier, mejerier mv.) ville tabet være 3.900 beskæftigede.

Økonomiske konsekvenser (Danmark)

	antal beskæftigede				Værditilvækst	Eksport
					mio. kr.	
	Primær	Forarbejdning	Afledte	I alt		
Kvæg	2.400	1.400	1.700	5.500	1.900	1.700
Svin	2.000	2.100	1.700	5.800	2.600	2.800
Øvrige	200	400	300	900	500	300
I alt	4.600	3.900	3.700	12.200	5.000	4.800

Anm.: Afrundede tal
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Appendiks: Reduktionsopgørelsen er yderst tvivlsom

Miljøministeriet har i de fremlagte vandplaner valgt at bruge det såkaldte 'ålegræsværktøj' som model til at beregne reduktionskrav. I modellen anvendes dybdeudbredelsen af ålegræs til at vurdere, om miljøkvaliteten er i orden. Ålegræs, eller 'Almindelig Bændeltang' (*zostera marina*), er en plante, der fortrinsvis lever i lavvandede farvande, hvor lyset er godt, og bunden er sandet eller mudret.

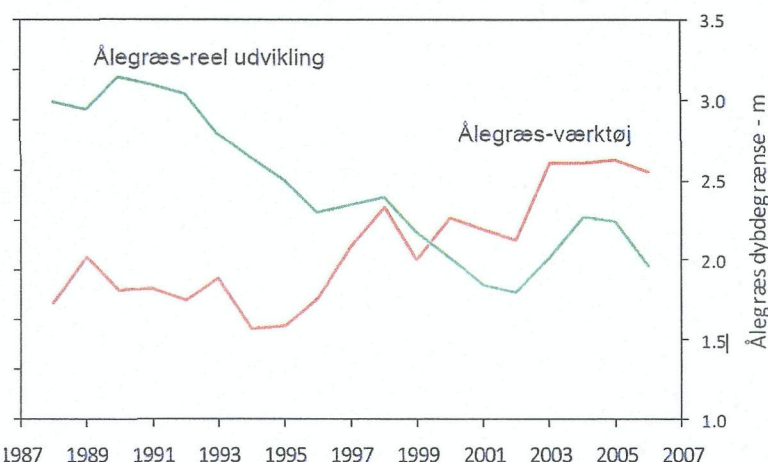
Miljøministeriet antager at ålegræs ikke tilpasser sig omgivelserne...

Med valget af ålegræsværktøjet har man imidlertid fra Miljøministeriets side ikke taget højde for, at en sådan levende indikator, ligesom andre levende organismer, tilpasser sig ændrede leveforhold. Desuden antager man, at ålegræssets udbredelse udelukkende påvirkes af kvælstof, mens andre faktorer, som f.eks. fosfor, fiskeri og ændringer i økosystemet over tid, ikke tillægges betydning. Det antages, at der er en konstant og entydig sammenhæng mellem kvælstofmængden i vandet og ålegræssets udbredelse: Jo mindre kvælstof, jo større udbredelse af ålegræsset. Målet er, at ålegræsset vokser ud på dybere vand, og at man kan nærme sig de forekomster, som fandtes for ca. 100 år siden (referenceperioden).

... men undersøgelser viser, at modellen og faktiske målinger ikke stemmer overens

Nyere forskning har imidlertid vist, at ålegræssets udbredelse – og tilbagegangen i dybdeudbredelse siden referenceperioden – samt evnen til at rekolonisere områder uden ålegræs styres af en række forskellige faktorer. Fosfortilførsel, sedimentpuljer af fosfor og kvælstof, ændringer i sedimentets tekstur (mere slam), fiskeri, muslingeskrab, øgede vandtemperaturer, saltholdighed, langsom spredningsevne mv. spiller en rolle for ålegræssets udbredelse. En arbejdsgruppe vedrørende ålegræsværktøjet konkluderede således i foråret 2011, at ålegræsværktøjet ikke er egnet til at fastsætte stedspecifikke indsatsbehov og – mål og at der er behov for at udvikle langt mere avancerede modeller, der tager højde for øvrige betydende faktorer.

'Ålegræsværktøjet' fungerer ikke i virkeligheden

Anm.: Kurven for Ålegræs-værktøjet er baseret på den teoretiske modelberegning.
Kilde: Flemming Møhlenberg, Plantekongres 2011

Undersøgelser af Limfjorden og visse østjyske fjorde viser, at ålegræs som redskab til at måle om reduktionerne er nået, *ikke* harmonerer med de faktiske reduktioner. I perioden 1987-2006 er ålegræsset reelt gået 1,0 m tilbage og ikke 0,8 m frem, som 'værktøjets formel' ellers foreskriver.

Landbrug & Fødevarer

Axeltorv 3 T +45 3339 4000 E info@lf.dk
1609 København V F +45 3339 4141 W www.lf.dk

Yderligere kontakt

Leif Nielsen
Anne Ohm

3339 4238 ini@lf.dk
3339 4496 ano@lf.dk

Stenrev i Limfjorden – en anden måde at nå miljømålene på

N-reduktioner har været det foretrukne middel for at forbedre miljøtilstanden, men reetablering af de fysiske forhold i fjorde kan være mindst lige så effektivt – det er billigt, og så hjælper det økologien.

Innovationschef Flemming Møhlenberg
DHI
fm@dhiigroup.com

Det er svært at nå målene i VMP-III inden 2015, og det er blevet meget dyrere at reducere N-tabet til vandmiljøet (Børgesen *et al.*, 2009). Selv hvis N-reduktionsmålene nås, er det ikke sikkert, at miljøtilstanden bliver tilfredsstillende, fordi parallelt med øgning i N- og P-forbruget har fjordene også været udsat for fysiske påvirkninger så som trawlfiskeri og fjernelse af sten. Store reduktioner i N-tilførslen forbedrer ikke levedemulighederne for de planter og dyr, som er afhængige af forekomst af sten o.a. hårdt substrat. Her hjælper kun genetablering af stenrev. Potentialet for miljøforbedringer ved reetablering af stenrev er undersøgt for Limfjorden ved

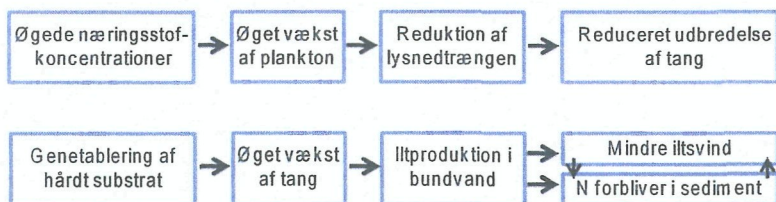
anvendelse af computermodeller i et pilotstudie finansieret af By- og Landskabsstyrelsen. Undersøgelserne er udført som et samarbejdsprojekt mellem DHI og DMU.

Hypotese

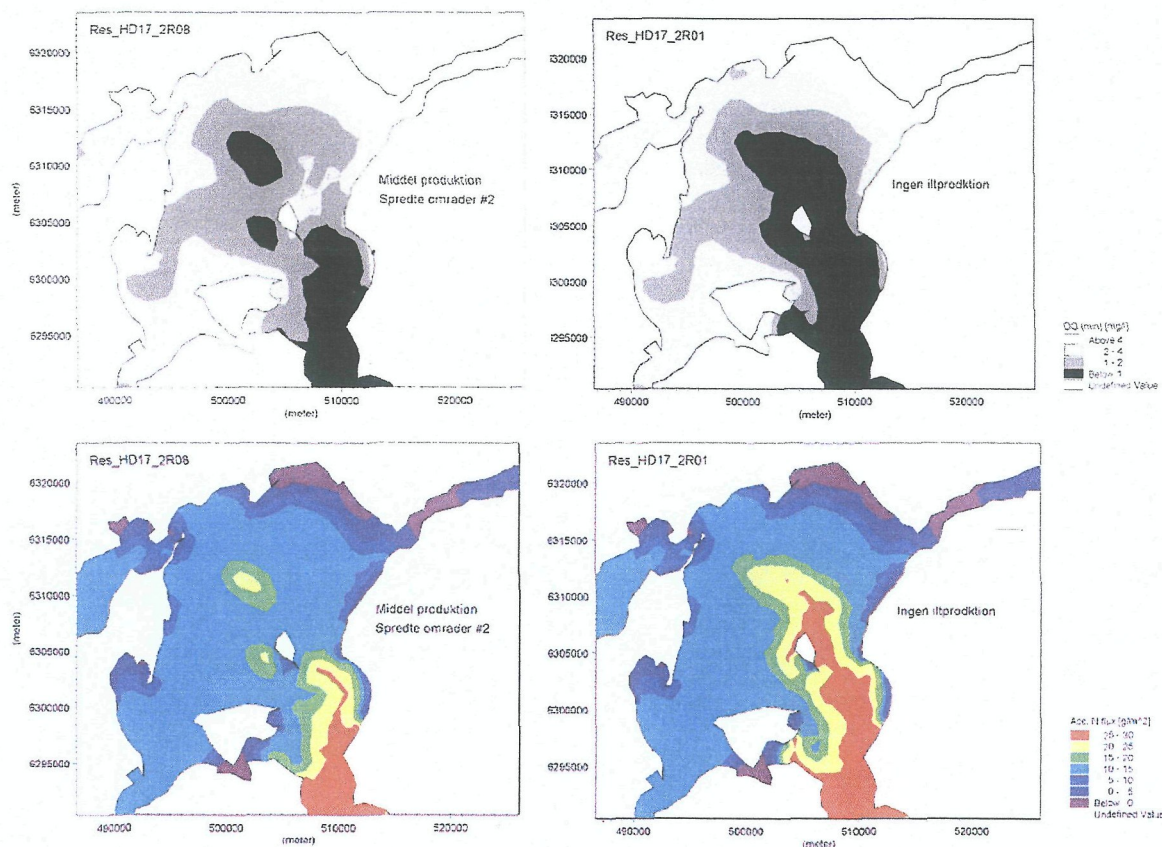
Stenrev koloniseres med makroalger (tang), der via deres iltproduktion i bundvandet "holder" næringsstofferne tilbage i sedimentet således at de ikke slipper ud og øger algeproduktionen i vandet (figur 1). Herved hjælpes udviklingen mod en bedre miljøtilstand ved at kombinere næringsstofreduktion med et "supplerende" virkemiddel, det vil sige genskabe de fysiske forhold i fjordene ved udlæg af sten.

Metode

1. Der er opstillet en strømnings- og blandingsmodel for Limfjorden, der er kalibreret mod målinger fra det nationale overvågningsprogram.
2. Der er udlagt 'sten' i forskelligt omfang og på forskellige positioner i modellen (figur 2).
3. Baseret på målinger af udbredelse og dækningsgrad af tang samt lysnedtrængen i Limfjorden er der antaget en iltproduktion på modellens 'stenrev'.
4. Der er indlagt en funktion der beskriver sammenhængen mellem iltindhold i bundvand og udveksling af næringsstoffer mellem sediment og vand. Sammenhængen er baseret på mere end 550 målinger fra Limfjorden.
5. Effekt af 'stenrev' på udbredelse af iltsvind og 'intern belsatning' fra sedimentet er beregnet for et år med en varm og stille sommer.

Figur 1. Konceptuelle modeller, hvor næringsstofberigelse resulterer i reduceret udbredelse af undervandsvegetation (øverst), og hvor genetablering af stenrev fører til iltproduktion i bundvandet og tilbageholdelse af næringsstoffer i fjordbunden.

Figur 2. Modelleret udbredelse af iltvind med (ø. tv.) og uden (ø. th.) iltproducerende rev samt akkumuleret N-frigivelse fra sedimentet med (n. tv.) og uden (n. th.) iltproducerende rev.

Resultater

De forudsagte effekter på iltforhold og næringsstofflux fra sedimentet var betydelige. Ved etablering af 2 km² rev opdelt i ½ km² enheder blev N-fluxen fra sedimentet reduceret med ca. 5-600 tons (figur 3). Reduktion sker om sommeren, hvor ekstra

tilført N har de største konsekvenser (fordi algerne er N-begrænsede), og hvis der skal sammenlignes med bidrag fra land, vil det skønsmæssigt svare til en reduktion på 800-1000 tons N.

Konklusion

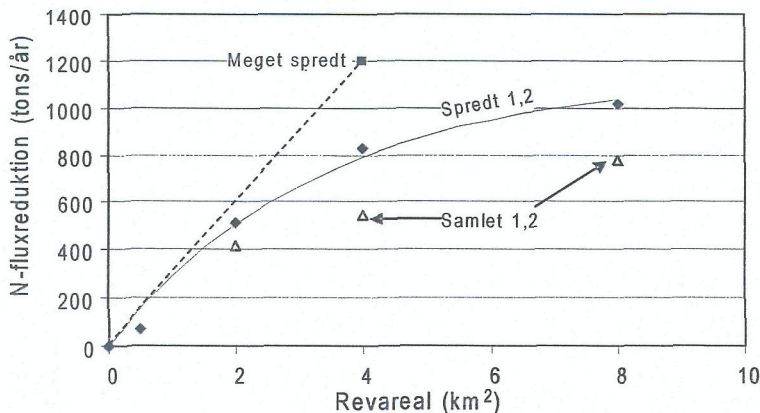
Med det forbehold, at undersø-

gelserne alene er baseret på teoretiske beregninger, blev det vist, at:

- Alternative virkemidler kan være effektive for at opnå målopfyldelse i fjordene.
- Kosteffektiviteten kan konkurrere med oplands virkemidler.
- Store sidegevinster for miljøet i form af øget diversitet blandt bundplanter og -dyr.
- Efter koloniseringsperiode på 2-3 år er virkningen permanent (engangsudskrivning).

Litteratur

Børgesen CD *et al.* 2009. Midtvejsevalueringen af vandmiljøplan III: Hoved- og baggrundsnotater. DJF Markbrug nr. 142, 2009.

Figur 3. Sammenhæng mellem revareal og beregnet reduktion i N-flux fra sediment for stenrev etableret i samlede enheder, ét enkelt revelement på ½ km², rev opdelt i grupper eller meget spredt.